

Europeisk härdsvälta

Den europeiska samhällsutvecklingens inverkan på familjer och familjeterapi

SISTA DAGARNA I OKTOBER hölls den europeiska familjeterapikongressen, arrangerad av EFTA, i Istanbul. Temat för kongressen var: "Opportunities in a time of crisis: the role of the family." Istanbul var varmt som en sen-sommardag i Sverige, stadens siluetter kryllade av minareter och moskéer och folklivet var intensivt. Thé och backlavas serverades på varje fik.

Under kongressen framträdde en bild av vardagen i Europa;

Grekland – total ekonomisk härdsvälta. De statliga sociala trygghetssystemen och sjukvården stängs ner på grund av ekonomisk kris. Staten har inte råd att betala löner eller bedriva sjukvård och social omsorg. Folk blir av med sina arbeten, blir utförsäkrade och pensionärer får minskade pensioner. Läkare och socialarbetare organiserar sig och startar frivilliga sjukhus/centraler som enbart försörjer sig på donationer. Personalen arbetar gratis för att ge utförsäkrade människor den mest basala vården. Även familjeterapeuter har engagerat sig i centralerna och arbetade med t ex konflikt-hantering/medling i en by som delades i frågan om huruvida ett gruvbolag skulle få bryta guld i trakten. Jobb kontra ekologi stod på spel. I samband med den ekonomiska krisen ökar kriminaliteten bland unga män i Grekland, från 2010 till 2011 med 53, 4 procent.

Irland – regression i ekonomin. Socialförsäkringssystemet reduceras, ingen under 25 år får rätt till socialbidrag. Hög arbetslöshet som fortsätter öka. Många unga människor kan inte flytta hemifrån. De blir kvar hemma och "fastnar" - det blir inga "empty nests". Hushållen består av tre generationer som bor i mycket små hus.

Belgien - arbetslösheten ökar. Det går inte att sälja hus. Det blir allt svårare att skiljas då man sitter fast i arbetslöshet och hus med lån.

Ökad migration. Dels ökar den självvalda migrationen av unga som väljer att studera i andra länder på t ex universitet via Erasmus. Man träffar partner i det nya landet eller andra länder. När paret skall börja skapa familj uppstår frågorna; vilket land skall vi bo i och därmed vilken släkt väljer vi? vilket språk skall våra barn tala som känslospråk? Vilka seder skall vi ha i vår familj?

Även ofrivillig migration ökar från områden med oro och konflikter, t ex Somalia, Afghanistan, Algeriet och Syrien. Denna migration sker på en mer ofrivillig basis som ibland leder till stora komplikationer. Migranterna har med sig upplevelser av mycket svåra situationer, krig, mord, förlust av familjemedlemmar och oron över vart andra anhöriga tog vägen. OFrivillighet i flytten och grubblerier över hur mycket och på vilket sätt man vill integreras i det nya landets kultur blir ofta en följd.

Nya familjeformer uppstår som t ex homosexuella par med barn eller att personer gifter sig skaffar barn, skiljer sig, träffar en ny partner och får fler barn. Mina dina och våra barn skall organiseras i samma hushåll.

Samtidigt pågår en global ekologisk kris. Temperaturen stiger och naturkatastrofer påverkar befolkningen i olika länder med torka och regn som drabbar hushållen såväl ekonomiskt som fysiskt.

Komplexiteten i dagens samhälle ökar. Det blir mer och mer påtagligt att vår rådande livsstil inte är hållbar och vår nuvarande strukturering av ekonomiska system är på gränsen att kollapsa.

Allt detta påverkar också familjeterapi genom de frågor och dilemman som familjerna för med sig i mötet med oss familjeterapeuter. Det påverkar familjekonstellationer, att inte kunna flytta hemifrån, att inte kunna skilja sig, att bli arbetslös. Det är påtagligt att strukturella bekymmer trycks ner i familjerna och tar sig personliga uttryck.

Det är angeläget att vi som familjeterapeuter förstår de stora strukturella frågorna som påverkar vårt arbete.

En del frågor behöver troligen lyftas upp på en högre nivå för att få adekvat och hållbar lösning över tid.

Vi behöver se det, förstå det och påtala det. Vi behöver arbeta för att dessa bekymmer inte psykologiseras och förläggs som psykiatriska diagnoser inom enskilda individer. Det är angeläget att vi inte bara tittar på människor genom ett "mikroskop" – vi behöver släppa mikroskopet och höja blicken så att vi ser landskapet, kontexten.

Vi behöver också förstå att manualer är förenklingar av mycket komplexa frågor (både DSM och olika behandlingsmanualer för olika terapiformer). Det finns en risk med dessa förenklingar i en värld som blir mer och mer komplex. Ibland när man förenklar så tappar man mening.

Under kongressen kom många exempel fram som vittnade på familjeterapeuters innovativa förmåga, civillkurage att stå upp för de utsatta, som exempelvis i Grekland med frivilligcentraler. Flera familjeterapeuter talade om mod, att ta personligt ansvar – inte gå med på att bli offer.

Som systemiker är det vårt ansvar att ha koll på de större mönstren, att inte tappa bort kontexten. Det är vårt ansvar att påtala hur detta påverkar dem vi möter och att försöka påverka när vi ser strukturella frågor som skadar individer och familjer.

Vilka tankeställare! Är det ett paradigmskifte på gång!

Fanny Marell
Socionom

Leg. Psykoterapeut och Ordförande för
Stockholms Familjeterapiförening